

Lieta T-322/01

Roquette Frères SA pret Eiropas Kopienu Komisiju

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Nātrija glukonāts — EKL 81. pants —
Naudas sods — Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts — Pamatnostādnes naudas soda
apmēra noteikšanai — Paziņojums par sadarbību — Samērīguma princips —
Vienlīdzīga attieksme — Princips ne bis in idem

Pirmās instances tiesas (trešā palāta) 2006. gada 27. septembra spriedums . . . II - 3145

Sprieduma kopsavilkums

1. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana — Kritēriji — Konkrēta ietekme uz tirgu*
(*Padomes Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts; Komisijas Paziņojuma 98/C 9/03 1A. punkta pirmā daļa*)

2. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana — Kritēriji — Pārkāpuma smagums (Padomes Regulas Nr. 17 15. pants)*
3. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana — Kritēriji — Pārkāpuma smagums (Padomes Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts; Komisijas Paziņojums 98/C 9/03)*
4. *Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Konkurences apdraudējums — Vērtēšanas kritēriji (EKL 81. panta 1. punkts)*
5. *Process — Pieteikums par lietas ierosināšanu — Formas prasības (Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkts)*
6. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana (Padomes Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts; Komisijas Paziņojums 96/C 207/04)*
7. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana — Naudas soda neuzlikšana vai samazināšana par apsūdzētā uzņēmuma sadarbību (Padomes Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts; Padomes Paziņojuma 96/C 207/04 B. daļas b) apakšpunkts un C. daļa)*
8. *Konkurence — Naudas sodi — Kopienas sodi un sodi, ko par valsts konkurences tiesību pārkāpumiem uzliek dalībvalstī vai trešajā valstī (Padomes Regulas Nr. 17 15. pants)*
9. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana — Kritēriji — Pārkāpumu izdarījušā uzņēmuma tirdzniecības apgrozījums (Padomes Regula Nr. 17)*
10. *Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Noteikšana (EKL 81. panta 1. punkts; Padomes Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, Komisijas Paziņojuma 98/C 9/03 1A. punkts)*

11. Process — Lūgums atkārtoti sākt mutvārdu procesu

(Pirmās instances tiesas Reglamenta 62. pants)

12. Konkurence — Naudas sodi — Apmērs — Komisijas rīcības brīvība — Pirmās instances tiesas neierobežotā kompetence

(EKL 229. pants; Padomes Regulas Nr. 17 17. pants)

1. Saskaņā ar 1.A punkta pirmo daļu Pamatnostādnēs sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK liguma 65. panta 5. punktu, Komisijai, aprēķinot naudas sodu uz pārkāpuma smaguma pamata, cita starpā, ir jāņem vērā pārkāpuma konkrētā ietekme uz tirgu, ja to ir iespējams izmērot. Šī aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme uz tirgu ir jāuzskata par pietiekami pierādītu, ja Komisija var sniegt konkrētus un ticamus pierādījumus, kas ar saprātīgu iespējamību norāda, ka aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi tirgu.

cenām dēļ dalībnieki ir īpaši atteikušies no savas brīvības savstarpēji sacensties attiecībā uz cenām. Tādējādi ietekmes, kas izriet no citiem apstākļiem, nevis aizliegtās vienošanās dalībnieku brīvprātīgas atturēšanās, novērtējums obligāti ir pamatots ar saprātīgu iespējamību un nav precīzi nosakāms.

Tāpēc, ja vien 1.A punkta pirmās daļas kritērijam neatņem tā lietderīgo iedarbību, Komisijai nevar pārvest, ka tā ir balstījies uz tādas aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu, kurai bijis pret konkurenci vērsts mērķis, tādu kā aizliegtu vienošanos par cenām vai arī par kvotām, nenosakot šīs ietekmes apmēru vai šajā sakarā nesniedzot skaitlisku novērtējumu.

Faktiski aizliegtās vienošanās ietekmes uz tirgu novērtējums obligāti ietver norādi uz prezumpcijām. Šajā sakarā Komisijai it īpaši ir jāapsver, kāda būtu konkrētās preces cena, ja aizliegtā vienošanās nebūtu pastāvējusi. Izvērtējot faktiskās cenu attīstības iemeslus, ir bistami spekulēt attiecībā uz šo cēloņu relatīvo nozīmi. Ir jāņem vērā objektīvais apstāklis, ka aizliegtās vienošanās par

(sal. ar 71.–75. punktu)

2. Jautājumā par aizliegtu vienošanos apkaurošanu, faktiskajai rīcībai, ko ir veicis uzņēmums, nav nozīmes, novērtējot aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu, jo vērā ņemamā ietekme ir ietekme, kas radusies visa tā pārkāpuma rezultātā, kurā tas piedalījies.

Turklāt aizliegtās vienošanās ietekme nav obligāti cieši saistāma ar tās ilgumu. Tādējādi nevar izslēgt, ka, ja aizliegtā vienošanās neietekmē tirgu ilglaicīgā periodā, taču īstermiņa periodā tai ir postoša ietekme, šīs aizliegtās vienošanās ietekme ir tikpat būtiska kā tādas aizliegtās vienošanās ietekme, kurai ir bijusi noteikta ietekme visu tās pastāvēšanas laiku. Tā rezultātā tas, ka aizliegtā vienošanās neietekmē vai tai ir ierobežota ietekme noteiktos laika periodos, pat ja tas ir pierādīts, obligāti nepierāda, ka aizliegtā vienošanās mazāk ietekmējusi tirgu visā tās pastāvēšanas laikā.

(sal. ar 89. un 90., 121., 128., 141., 179. punktu)

Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK liguma 65. panta 5. punktu, Komisija naudas soda sākuma summu nosaka, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ņemot vērā pārkāpuma raksturu, tā konkrēto ietekmi uz tirgu un ģeogrāfiskā tirgus lielumu.

Tādējādi atbilstošās tiesību normas kā tādas Komisijai tieši neliek ņemt vērā, ka preces tirgus ir neliels.

Tomēr novērtējot pārkāpuma smagumu, Komisijai ir pienākums ņemt vērā daudzus apstākļus, kuru raksturs un nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma veida un attiecīgā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem. Nevar izslēgt, ka starp šiem elementiem, kuri apliecina pārkāpuma smagumu, attiecīgā gadījumā varētu būt vērtība, kāda ir precei, kas ir pārkāpuma priekšmets, konkrētās preces tirgus lielums un pircēju kapacitāte.

3. Saskaņā ar Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK liguma 65. panta 5. punktu, naudas soda apmēru nosaka, ievērojot pārkāpuma smagumu un ilgumu. Turklāt saskaņā ar Pamatnostādņu naudas soda apmēra noteikšanai, piemērojot

Tā rezultātā, ja tirgus lielums var būt apstākļi, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu

pārkāpuma smagumu, tā nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem.

tiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, ar kuriem tā pamatota, pašā prasības pieteikuma tekstā tiek atkārtoti vismaz kopsavilkuma veidā, taču loģiski un saprotami, lai garantētu tiesisko drošību un pareizu tiesvedību.

(sal. ar 147.–150. punktu)

4. Lai izvērtētu, vai EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams nolīgumam vai saskaņotām darbībām, nav jāņem vērā nolīguma faktiskā ietekme, ja šķiet, ka tās mērķis ir konkurences traucēšana, ierobežošana vai izkropļošana kopējā tirgū.

(sal. ar 201. punktu)

Šajā sakarā Pirmās instances tiesai nav starp visiem pirmā pamata pamatojumiem izvirzītajiem elementiem jāmeklē, vai šos elementus tāpat varētu izmantot, lai pamatotu otro pamatu. Šo secinājumu neiespaido fakts, ka Komisija bija uzņēmusies īpašas pūles, lai, neskatoties uz acimredzamu pamata neprecizitāti, identificētu prasītājas iespējamās izvirzītos argumentus saistībā ar tās argumentāciju par pirmo pamatu, un noteiktu, kuri argumenti atbilstošā gadījumā var tikt pārņemti, lai pamatotu otro pamatu, kā arī uz tiem šajā kontekstā atbildētu. Faktiski šāda Komisijas nostāja ir tikai pieņēmums attiecībā uz prasītājas izvirzītā pamata precīzo apjomu. Tā neļauj pārliecinoši noteikt otrā pamata apjomu.

5. Saskaņā ar Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu prasības pieteikumā ir jāietver kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem. Turklāt neatkarīgi no visiem terminoloģijas jautājumiem šim kopsavilkumam jābūt pietiekami skaidram un precīzam, lai atbildētājs varētu sagatavot savu atbildes rakstu un Pirmās instances tiesa — spriest par lietu, atbilstošā gadījumā nelūdzot citu informāciju. Faktiski prasība ir pieņemama, ja bū-

(sal. ar 208.–209. punktu)

6. Paziņojums par naudas sodu neuzlikšanu vai to apjoma samazināšanu lietās,

kas skar aizliegtas vienošanās ir radies, Komisijai izmantojot savu rīcības brīvību, un tas ir tikai brīvprātīgs Komisijas pilnvaru ierobežojums, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu. Šis paziņojums ir radījis leģitīmas cerības, uz kurām balstījās uzņēmumi, kuri vēlējās paziņot Komisijai par aizliegtas vienošanās pastāvēšanu. Ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes principu un tiesiskās palāvības principa ievērošanu, ko uzņēmumi, kuri vēlējās sadarboties ar Komisiju, varēja izsecināt no šī paziņojuma, Komisijai tād ir pienākums ņemt vērā uzņēmuma sadarbību, veicot novērtējumu un nosakot šim uzņēmumam uzliedzamā naudas soda apmēru.

C. daļai paziņojumā par naudas sodu neuzlikšanu vai to apjoma samazināšanu lietās, kas skar aizliegtas vienošanās, šī paziņojuma B. daļa, uz kuru norāda C daļas b) apakšpunkts, paredz, ka tam jābūt pirmajam, kas sniedzis izšķirošus pierādījumus par aizliegtas vienošanās pastāvēšanu. Paziņojums neparedz, ka, lai izpildītu šo nosacījumu, uzņēmumam, kas informē Komisiju par slepeno aizliegto vienošanos, jāsniedz tai visi būtiskie pierādījumi Paziņojuma par iebildumiem sagatavošanai vai, vēl jo mazāk, lēmuma par pārkāpuma konstatēšanu pieņemšanai.

(sal. ar 237.–239. punktu)

Šajā sakarā, ne jaunā paziņojuma projekts, pat ja tas publicēts pirms lēmuma, ar kuru noteikts naudas sods par konkurences noteikumu pārkāpumu, ne pats jaunais paziņojums, kas publicēts pēc šāda lēmuma, nevar iespaidot Komisijas brīvprātīgi ieviestos ierobežojumus savai rīcības brīvībai izskatāmajā lietā.

(sal. ar 223. un 224. punktu)

7. Lai uzņēmums varētu saņemt nozīmīgu naudas soda samazinājumu atbilstoši

8. Princips *ne bis in idem*, aizliedz vienu un to pašu personu sodīt vairāk nekā vienu reizi par vienu un to pašu prettiesisko rīcību, lai aizsargātu vienas un tās pašas tiesiskās intereses. Šī principa piemērošana ir pakļauta trim kumulatīviem nosacījumiem, proti, faktu identiskums, pārkāpēja identiskums un aizsargājamo tiesisko interešu identiskums.

Tādējādi uzņēmums var likumīgi būt iesaistīts divos paralēlos procesos par vienu un to pašu prettiesisko rīcību un tādējādi tam var noteikt dubultas sank-

cijas: vienu — kompetentā attiecīgās dalībvalsts iestāde, otru — Kopienas iestāde, tiktāl, ciktāl minētajiem procesiem ir atšķirīgi mērķi un pārkāptās tiesību normas nav identiskas.

tirdzniecības apgrozījuma skaitliskā apmēra līmenī, šīs kļūdas norādīšanai būtu jāizraisa naudas soda apmēra koriģēšanu, pat ja kļūda radusies uzņēmuma vainas dēļ.

(sal. ar 293. punktu)

No tā izriet, ka princips *ne bis in idem* vēl jo vairāk nevar būt piemērojams tādā gadījumā, ja rūpīgās procedūras un sankcijas, kuras noteikušas Komisija, no vienas puses, un trešās valsts iestādes, no otras puses, acīmredzami nerasniedz vienus un tos pašus mērķus. Faktiski, ja pirmajā gadījumā tie vērsti uz netraucētas konkurences saglabāšanu Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomiskās zonas teritorijā, otrajā gadījumā attiecīgā aizsardzība attiecas uz trešās valsts tirgu. Aizsargāto tiesisko interešu identiskuma nosacījums, kas ir nepieciešams, lai piemērotu principu *ne bis in idem*, tādējādi šajā gadījumā nav izpildīts.

10. Tā kā uzņēmumi, kuri pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu, iedalīti grupās, lai noteiktu naudas soda apmēru, katras šādi identificētās grupas sliekšņa noteikšanai jābūt loģiskai un objektīvi pamatotai.

(sal. ar 295. punktu)

(sal. ar 277.–281. punktu)

9. Ja, nosakot konkurences normas pārkāpušajam uzņēmumam uzliedzamo naudas sodu, ir pieļauta kļūda vērā ņemamā

11. Pirmās instances tiesai lūgums par mutvārdu procesa atkārošanu, lai ņemtu vērā, kā apgalvots, jaunus faktus, ir jāapmierina tikai tad, ja ieinteresētais lietas dalībnieks balstās uz tādiem faktiem, kas var būtiski ietekmēt prāvas iznākumu, kurus tas nebūtu varējis izvirzīt pirms mutvārdu procesa pabeigšanas.

Tas, ka pēc lēmuma, ar kuru konkurences normas pārkāpušajam uzņēmumam uzliek naudas sodu, tiek pieņemts lēmums sakarā ar citiem uzņēmumiem, kas tajā piedalījušies, nav jauns fakts, kam būtu būtiska ietekme uz pirmā lēmuma tiesiskumu un tādejādi nevar būt par pamatu procesa atsākšanai uz šī pamata.

Faktiski, Kopienas tiesību akta tiesiskumu novērtē, balstoties uz faktiskajiem un tiesiskajiem elementiem, kas pastāvējuši lēmuma pieņemšanas brīdī. Tā rezultātā, izvērtējot šāda tiesību akta tiesiskumu, tiek izslēgts, ka vērā ņem apstākļus, kas iestājušies pēc datuma, kurā Kopienas tiesību akts ir ticis pieņemts. Turklāt lēmuma tiesiskums principā būtu izvērtējams, balstoties uz faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kurus norādījuši lietas dalībnieki administratīvā procesa laikā un/vai kas ietverti šajā lēmumā. Pretējā gadījumā būtu jāapšaubā paralēlisms starp iepriekšējo — administratīvo procesu un vēlāko — tiesas kontroles procesu, balstoties uz faktisko un tiesisko apstākļu identiskumu.

(sal. ar 323.–326. punktu)

12. Kas attiecas uz tādu naudas sodu apmēra noteikšanu, kas uzlikti par konkurences noteikumu pārkāpumu, Pirmās instances tiesa var atbilstoši tās neierobežotajai kompetencei ņemt vērā papildu informācijas elementus, kuri, vērtējot naudas soda apmēru, nav minēti apstrīdētajā lēmumā, ņemot vērā prasītāja izvirzītos iebildumus. Tomēr, ievērojot tiesiskās drošības principu, šai iespējai principā ir jāaprobežojas ar to, ka vērā tiek ņemti informācijas elementi par laiku pirms apstrīdētā lēmuma, kurus Komisija būtu varējusi zināt brīdī, kad tā šo lēmumu pieņēma. Atšķirīga pieeja nozīmētu, ka Pirmās instances tiesa aizstātu administrāciju, novērtējot jautājumu, kas tai nebija jāpārbauda, bet tas novestu pie pilnvaru piesavināšanās un, vispārīgāk, traucētu funkciju sadales sistēmu un institucionālo līdzsvaru starp tiesas un pārvaldes iestāžu pilnvarām.

(sal. ar 327. punktu)